

B A R S I H I R L A P.

Politikai hetilap. Megjelenik minden csütörtökön.

Előfizetési árak: Egész évre 10 korona, félévre 5 korona, egyes szám 20 fillér. **Hirdetmények** beiktatása jutányosan számítottak. A „Nyílt tér” sorának közlési díja 50 fillér.

Felelős szerkesztő és lapkiadótulajdonos
Dr. TÖRÖK MÓR.

A lap szellemi részét illető kéziratok a szerkesztőség, hirdetések és pénzküldemények a kiadóhivatal címére küldendők. Kéziratok nem adatnak vissza.

A népjogok diadala.

Megnyílt a fehér czár birodalmának parlamentje, az orosz дума. A népjogok micsoda földöntúli varázsereje kellett ahhoz, hogy a zsarnoki kény meghódoljon a tömeg előtt, hogy az atyuska elismerje az ő jámbor muzsikjának emberi mivoltát.

Nem lehet a föld kerekéségén olyan civilizált ország, ahol ne ujjongva fogadnák a világszenzációt, hogy az orosz дума megnyílt. A népjogok, a szociális gondolatok mai nagy harczaiban büszke diadalt jelent a nagy orosz birodalom parlament megnyitójának. A világmegváltó gondolat, a népszabadság előtt, mint a kúrtszóra Jericho falai, úgy omladoznak le az abszolutizmusnak, a despotizmusnak bástyái. Lelkesedve kell köszöntenünk azt a fényes májusi napot, a mikor a művelt Európa legnagyobb birodalma elszakadt Kelettől és az erkölcsi és eszmei kötelékek erejénél fogva Nyugatnak kapcsolódott. Hogy ez az orosz népképviselőt mennyiben jelent az orosz nemzet számára igazi alkotmányt, az orosz nép számára igazi jogokat, az megint más kérdés. Bizonyos, hogy még nagyon sok küzdelmen fog keresztül menni Oroszország, míg eljut az egyedül üdvözítő népparlamentig. De így is örvendezzünk, mert a

mi megvan, azon a poklok kapui sem vehetnek erőt: az új Oroszország megszületett.

Ki hitte volna ezt még csak néhány év előtt is? Rövid három esztendő óta az orosz abszolút kormányzat teljesen elromlott gépezet lett. Mikor az orosz terjeszkedő politika rávetette tekintetét a messze Kelet-Ázsiára, ezzel a szempillantással az orosz abszolutizmus eljegyezte magát a pusztulással. Világromboló tekintet volt ez. Romba dőlt vele a Podjedonosz-czev-féle uralom, a czárizmus. A japáni vizeken és mezőkön szenvedett vereségei az orosz medvének adták meg az első végzetes szurást s innen tovább már csak vonaglás az orosz abszolutizmus élete. A Potemkin-hajó vörös lobogója, a Gapon utcai néphadseregének zordon felvonulása a czári téli palota zordon falai alá, már jelentős dátumai lettek az orosz abszolút kormányzat utolsó napjainak.

E héten aztán, az Ur 1906-ik esztendőjében, a virágzás, az életbe szökkenés, a vajadás és megszületés e csodaszép májusi hónapjában megnyílt az orosz népképviselő tanácskozó terme, megnyitotta azt ünnepélyes trónbeszéddel a nagy, vérvívó, néptipró, kegyetlen fehér czárok ivadéka: II. Miklós czár.

Embértársak, polgárok jól je-

gyeztetek meg magatoknak ezt a napot. Ez az orosz dátum világra szóló, az egész emberiségre kiható eseményt jelent. A népjogok árbóc rudján diadalmasan röppen magasra a szabadság lobogója. — Nincs a zsarnokságnak olyan szélvihara, mely letépni tudná onnan azt a gyönyörű lobogót.

Az orosz példa buzdításul szolgálhat minden elnyomott, szegény népnek, hogy a népek sirjából hatalmas, diadalmas feltámadás van.

Nyílt levél

Nagyságos és főtisztelendő Vicsák György czimzetes kanonok urhoz.

Most, midőn az újbányai kerület néppártja egyhangú győzelmet aratott, azt hiszem nagy tapintatlanság volna a közel multban annyira feszültté vált hangulatot további izgalmaival táplálni és a lezajlott politikai harcot különösen a privát életbe átültetni. Mindazonáltal nem hagyhatom szó nélkül Nagyságod b. válaszát, mert abban a legkiméletlenebb módon nemcsak a függetlenségi demokrata pártot támadta meg, hanem szerény személyemre vonatkozólag is olyan megjegyzéseket tett, melyek a politikai pártharc keretében nem tartozhatnak s éppen azért a szigorú észszerűség szempontjából feltétlenül mellőzendők lettek volna.

Azok az invektívák, a melyek a függetlenségi demokrata párt politikai magatartására vonatkozólag b. válaszában foglaltatnak, hogy erősebb kifejezést ne használjak, sértik Nagyságodnak magának saját reputációját. Ugyan kérem ki fogja elhinni Nagyságodnak azt, hogy akár én, akár pedig pártunk bármelyik tagja külön pártállásával a koalíció elleni gyűlöletnek

TÁRCZA.

Olgicza násza.

Írta: Polgár Géza.

— Még jó darabon nyulik el az ut Vilnáig? Kifogy egy csöppig a wutkynk és nem tudom hol lelünk itt csájnáját? — szolt Iván fázósan göngyölgetve magát a vastag daróc pokrócz közé.

— Soh' se féljen gazd' uram, ott leszünk mi nemsokára, — felelt Jaropolk, egy tagbaszakadt erős testalkatu férfi, az Iván kocsisa. Azzal közé csapott a két tüzes paripának, mire azok még vadabban, szólnél sebesebben szelték a sikló szánnal azt a járatlan, sima, uttalan hómezőt, melynek végtelenségén nem látszott egyéb hónál.

Iván csendesen ült a szán farában. Mellette, körülé töltött fegyverek hevernek, készen az esetleges rosszember, vagy farkas támadásra. Ritka szemöldökei alól folyton föl-föl pillantott kicsiny, fürkésző szemével. Ez jelezte, hogy már türelmetlenkedni kezd.

— Gyorsabban Jaropolk! — nógatta újra, meg újra, — mert késő lesz. Az a gaz Ogareff meg még megesküszik Olgiczával, pedig annak nem szabad megtörténnie, nem szabad, érted? ... Nesze, hajts föl csak egy kicsit ebből.

És feléje nyujtott egy teli üveg Kwaszt.

Majd a felét szitta ki belőle Jaropolk egy szuszra. Ez volt a válasza.

És most megint a lovak közé csapott. Magasan szökkent föl körülöttük a lovak patáitól felrugott hó, aztán, akár csak az égből esett volna, sűrűn potyogott alá. Mert később elállott lassan a hóhullás. Nyomasztó csend volt, csak a szán siklása, amint hasította a hómezőt, tett valami kis zajt. Meg a lovak prüszkölése is zavarta a csendet. Amde nem zavarta mindez Ivánt, hogy kocsisának a kellő utbaigazítást megadja.

— Amint odaérünk — szolt — azonnal abrakoltatsz. Aztán felpántlikázod a lovakat. Érted? Aztán tüstént tovább hajtasz, a lakodalmas ház háta mögé. Ott bevarod amíg érted küldök. Bejössz és letelepszol ott, a hová visznek. Közelemben leszel, tehát folyton figyelhetsz. Amikor majd feléd intek és az ülőhelyemet elhagyom, te is felkelsz, kimégy és egyenesen az ajtó mellett benyilóba fordulsz. Ott találsz egy leányt. Azt, akit én szeretek. Az lesz ott a menyasszony. Érted? De neki nem szabad Ogareff nevévé lenni, érted, nem szabad! ... Jól vigyázz! Hisz ösmered a járást, elég soká szolgáltál Vilnában, meg aztán, majd minden asszonyt te vittél ott esküvőre ...

— Értem! — volt a válasz.

— Kivezeted. Akkorára én is ott leszek. Azután felülteted a szánkóra. A többi munka rám vár. Te magad igyekezz mi-

előbb szabadulni. Lóra kaphatsz; már t. i. olyanra, amilyen kerülközik. Ne válogass! Egy pár puskalövést ne sajnálj, ha észrevesznek; főkép, ha Ogareffnek szólhat valamelyik. — No most elég lesz! Messze vagyunk még?

— Nem sokára ott leszünk, — szolt a kocsis.

Vilna falucska két földszintes házros közt elfutó egyetlen utcájában nagy volt a vigasság. Olgicza, a falu legszebb lánya esküvőre készült Ogareffel. Olgiczák szegényes parasztháza körülbelül az utcászor közepén állott. Kicsi volt a falu, de minden ridegsége mellett barátságos; a sok zemlyánka fel volt diszítve szép fekete, narancs, meg fehér szinnel. Ez az ország színe. Különösen az Olgiczáéké. A ház belsejében egy sarokban van a ház védőszentjének a képe, mely előtt lámpát éget az áhitatos gazd' asszony, Olgicza törődött, öreg anyja. Benn a szobában hatalmas kemence mellett ágy áll, körülötte egy csomó feldiszített szentkép. Ott van a czár képe is. Mindenki, amint belép, előbb a szentképek előtt hajtja meg magát és csak azután üdvözli a háziakat és később, külön a menyasszonyt. Különösen a sok fiatal legény. Ott van közöttük Ogareff is, a vőlegény, egy ritka szakállu, zengzetes hangu, szép fiatal legény; széles homloka és szép kerek álla kellemes benyomása.

akart kifejezést adni? Azt hiszem, sőt meg vagyok róla győződve, hogy ezt Nagyságod maga sem hiszi el. És talán azt sem fogja elhinni, legalább pártatlanul el nem hiheti, hogy minket mint a régi bukott rendszer állítólagos híveit és gyászvívéit, a kik közé nem is olyan régen Nagyságod is teljes intimitással tartozott, a terített asztalhoz való ülni vágyás eszménye vezetett harcainkban. Az a szójáték, a melyet ennek apostrofálására használt, hogy mi t. i. nem vagyunk hazafiak, hanem csak hasafiak, se nem találó, se nem igazságos, de nem is szellemes, hanem határozott banalitásra vall.

Nekünk küzdelmeinkben sajnos, nem volt alkalmunk tapasztalni azt, a mit Nagyságod oly fennen hangoztat, hogy meggyőződésünk a néppárt részéről tiszteletben tartott volna. Nagyon kívánatos volna ezért, ha a pártok meggyőződésének kölcsönös tiszteletben tartására hangoztatott elvét a jövőben minden téren s így a társadalmi életben is betartaná.

Hogy Nagyságod a demokrata táborra mire érdemesíti és mire nem, az — hídje el — ránk nézve egészen közömbös dolog. Mi a megkezdett uton, a melynek hazafias irányáról meg vagyunk győződve, tovább fogunk haladni, hogy politikai elveinket, ha ugyan méltóztatik megengedni, hogy nekünk is elveink vannak és lehetnek, hiszen szolgálhassuk és azoknak idővel érvenyt is szerezzünk.

Nem akarok tanácsot adni, inkább kérem Nagyságodat arra, ha a jövőben publicisztikai téren működni akar, csak a való igazságnak megfelelő vagy legalább is a feltétlen jóhiszeműséggel takarható hírlapi közleményekkel — még ha azok mások tollából is származnak — lépjen a nagy közönség elé. Mert valótlanságok állításával tényeket czáfolni még senkinek sem sikerült. De kérem nem is illő dolog tudva valótlán dolgokat állítani. Volt alkalmam személyesen tisztázhatni nagyságos K r s á k J á n o s lutillai főesperes úrral a többi közt azt a vádat, a melyet a táborunkban „magukat intelligenseknek tekintő urak és egyes hölgyek” ellen emelt és maga a főesperes ur volt oly szíves többek jelenlétében ezt a vádat desavóálni. És így vagyunk a többi váddal is, a melyekkel csak azért nem akarok foglalkozni, hogy a Nagyságod által hangoztatott és kilátásba is helyezett békét lehetővé tegyem.

A nekem imputált kijelentés sem származik ugyan tőlem, de ha úgy akarja, hát állom és fentartom a papirend azon tagjaira nézve, a kik azt tényleg megérdemelték.

Vajha valamennyien K a r á c s o n y i S á n d o r o k volnának, akkor ilyen kifakadások bizony nem fordulnának elő!

Szükségesnek tartom még megjegyezni, hogy azt a közvetlenül személyemre vonatkozó invektívát, melyet azon alkalomból hozott fel, hogy kis fiam egészségének helyreállítása végett rögtön a választás után egy nagy nevű, valóságos isteni adománynak mondható orvosi tudományal ellátott paptársához nagyságos és főtisztelendő Dr. Z e l e n y á k J á n o s lekéri plebános urhoz fordultam orvosi tanácsért, azt hiszem ezen paptársam legkevésbé fogja Nagyságodnak érdemül feljegyezni. Mert őt sem felekezeti, sem politikai pártszempontok nem vezetik akkor, midőn a hozzá teljes bizalommal forduló szenvedő emberiséget ingyenes gyógytanácsokkal látja el. Ez oly magas és oly humánus szempont, a melynek megértéséhez Nagyságodat feltétlenül képesnek találom s azért nem csak én, hanem nagyon sokan megütköztek azon, hogy ezen a politikai küzdelmekbe nem tartozó teljesen privát jellegű dolgot is a nyilvánosságra hozni sziveskedett.

Egyébként kijelentem most már előre is, hogy az akaratomon kívül köztünk kifejtett hírlapi polemikát nem folytatom és a mennyiben azt Nagyságod mégis folytatni akarná, arra még csak reagálni sem fogok.

Ujbányán, 1906. május hó 19.

Dr. Rischaneck Béla.

Művészetünk és irodalmunk.

I.

Vigasztalan, sivár képet nyújt legújabb művészetünk és irodalmunk. Néhány esztendő óta a teljes meddőség korát éljük. Mintha kiapadtak volna a magyar géniusz erői, mintha ez a fajta, ez a társadalom nem tudna nagy individualisztikus erőket produkálni. Pedig ez nem igaz. Arany János, Petőfi Sándor, Munkácsi Mihály és Madách Imre népe ma is ugyanaz, a mi volt, sőt az általános műveltség dolgában alaposan előre is haladt. Művészetünk és irodalmunk pangását egészen más okokban kell keresnünk.

A korrupciós rendszer, amely a maga porrázán vezette negyven esztendőn keresztül a magyar közéletet, művészeti és irodalmi életünket is teljes mértékben korrumpálta. Protekció és panama fészkelte be magát kulturális és művészeti intézményeink vezetésében. Üresfejűek és tehetségtelenek kerültek a polczra, s természetes, hogy a mit produkáltak az primitív és közönséges volt.

Rossz szándék vezette Ivánt. El akarta lopni a szegény Olgicját.

Most Jaropolk kilépett az udvarra, majd pedig az Olgicza benyilójába lépett. Ott állt Olgicza, szép haja gyönyörűen befonva, rajta a takaros myrtus koszorúval, hófehér fogsora, a mikor kaczagott, kilátszott, tündökölt, szépen kivillagott. Az égen előkerült a nap néhány reszkető, hőtelen sugára. Nyilván csak üdvözölni jött a szépséges menyasszonyt, majd eltűnt, visszabujt újra, hogy ne lássa mi készül.

Az utcán alig volt két lézengő paraszt, mindnyájan benn voltak.

— Gyerünk a szánkóhoz — szól Jaropolk. És Olgiczával kilépett a kis kapun, hátul. Utánuk az anyja.

Bár ne jött volna, gondolta Jaropolk. Iván csak itatta a völegényt is, a többi is. Majd a szánál termelt Ott volt Jaropolk is a szép Olgiczával, meg az ősz anyjával, a kit most Jaropolk elvezetett gyorsan.

Felültek a szánra. Olgicza a rossz Ivánt fel sem ismerte első tekintetre, csak akkor, — de már későn — amikor a lovak ketjükkel repültek.

Nyil nem ment oly gyorsan, mint az a kis szánkó. Olgicza szivrepesztő sikoltása behallatszott a mulatózókhöz. Jaropolk pedig gunyosan felkiáltott:

— Hé Ogareff ébredj! Olgicza vár a szánon. Majd felkapott egy tüzes — persze

Budapest az ország fővárosa, ahol irodalmi és művészeti életünk forrásai összefutnak, a huszonnégy órás sikerek városa. A legkritikább esetek közé tartozik az olyan kép, szobor, szindarab vagy regény, a melynek jelentőséget tulajdoníthatna az igazságos kritika.

Legkirívóbb a modern magyar irodalom szegénysége. Két áramlat küzd itt egymással: a régi és az új. A régi gárdához tartoznak azok, akik Jókai, Arany, Petőfi nyomán haladva az „extra hungariam non est vita, si est vita, non est ita” elvét vallják, undorral és gyűlölettel fordulnak el az új irányoktól, s ósdi dolgokat ósdi modorban tálalnak fel. Ezek az ugynevezett fajmagyar írók régi nagyjainkhoz képest abszolút epigonok, akikben sem talentum sem eredetiség nincsen.

A mult emlékein, a tradíciókon rágódnak, de oly primitív konykálást visznek véghez, hogy semmi hatásuk nincsen s a publikum nem bír tudomással sem róluk. Anyagilag azonban az ő helyzetük az előnyösebb, mert benne vannak a hivatalos irodalom testületeiben, tagjai az akadémiának, a Kisfaludy és Petőfi társaságnak, esetleg a jól jövedelmező tanári pályán mozognak. Kisded husos fazekaitak féltékenyen őrzik a modern generációtól, úgy hogy ennek jelesei koldus, proletár módjára kénytelenek vegetálni. Gondoljunk csak Reviczky Gyulára, aki egymaga többet ért, mint az akadémia irodalmárai — éhenhalt, elzüllött a nyomoruságban.

Aztán itt vannak a modernnek és hipermodernnek. Erköletesi siker dolgában ezek nagyobb eredményt érnek el, mint a hivatalos irodalmárok, mert előttük nyitva vannak a napisajtó hasábjai. A modern írók egy-kettő kivételével ujságírók is, miután tisztán az irodalomból Magyarországon megélni ma nem lehet. Mint ujságíró ezeket kereshet az ember, hanem azért meg is kell érte dolgozni a különféle redakciókban éjjel és nappal. Minél jobb író valaki, természetesen annál használhatóbb ujságíró is, s a lapok az utóbbiért fizetnek, az előbbiért csak morzsákat hajtanak oda a legelső írónak is. Így aztán úgy jár a legtehetségesebb modern író is, hogy ötleteit, hangulatait ujsághírekbe kénytelen beletemetni, lelkeszakadtáig dolgozza a nap-számos munkát, míg végre kiapad a robotban lelkének s hangulatainak kincseshányája. Lásd a modern magyar ujságíró írók fejedelmének, Bródy Sándornak tragédiáját.

Ami a színművelődésről illeti, arra nézve konstatálhatjuk, hogy fővárosi színházainknál a legpiszkosabb protekció rendszer ér-

lopott — paripára és vágatott a szánkó után.

Mintha darázs-fészket bortal megbolygatunk, úgy rebentek széjjel a vendégek, ki lóháton, ki gyalog a rablók nyomába. De egyikük sem érheti utól; mind lehull utközben a nagy részegségben.

Szörnyűség hallani az ősz anya jajveszékését.

— Ellopták Olgicját, segítség! — és nyomban elájul.

A szegény Olgicza pedig ezalatt rimánkodik:

— Eressz el, nem kellesz, százszor inkább a halál!

Most Iván könyörgött: Nézd, ott folyó látszik. Olvadón ütdnek egymáshoz tetején a jéglapok. Emitt az én falum. Barát-ságos, szép ház. Édes, meleg otthon, hő szivem és mindennél hatalmasabb, nagy szerelmem. Kérlek, könyörgöm, jöjj kózzám asszonynak.

— Inkább a pokolba! Téged megátkozlak, hitvány, lelketlen!...

Igy küzdöttek ketten.

A lovak rohantak, megijedve a nagy sikoltgatástól. Olgicza még egy nagy erőfeszítéssel félig kiugrott a szánból. Iván utána kapott és a hajánál fogva rántotta vissza a szánkóba.

— Készülj a halálra! — kiáltott Iván. — De előbb ölelj meg, csókolj meg... halljunk meg mindketten.

Szegény, paraszti lakoma; fekete kenyér, savanyu káposzta, halak, savanyu kel-leves, egy kis pohánkarétes kerülnek az asztalra. Persze elmaradhatatlan a pálinka, a sok erős ital, rumos tea. Mindkettőből jócskán fogy.

Megjött már Iván is, majd később megjelenik Jaropolk. Ugy, ahogy megbeszélték. Ogareff az ő pajtásaival elvegyül a mulatózó közt és Iván folytonos unszolására nem tud ellenállni a pokoli italoknak. Lereszegednek.

— Kész-e már Olgicza? — szól Ogareff pityókosan. — Gyerünk az esküvőre.

— Tüstént meg lesz, — szól Iván, a kit szintén meghívtak, mert jó barátja volt az Olgicza boldogult, szántó-vető apjának. Azelőtt itt lakott a faluban, jó módu gazda volt, most is az, szerette epedőn Olgicját, — még most is imádja, de ez hallani sem akar felőle. Aztán ép ezért itt hagyta a falut és elment Grodnóra. De most, hogy még egyszer, talán utoljára megláthatta, hát mégis eljött, de rossz szándékkal...

— Kész-e már Olgicza? — kezdi újra Ogareff, de barátai csittitják.

— Ne siess lurkó! Elég gyönyörűséged lesz még benne ugyis!

Iván most intett Jaropolknak. Alig veték ezt észre. Csak mulattak, ittak egyre és daloltak sok szép dalt, főképp az „Ukraina viszhangja”-t.

vényesül. Az állam által támogatott színházak sem képeznek kivételt. Jó darabok esztendőnkön át hevernek az igazgató-basák asztalfiókjában, de egyre-másra adják elő az eredeti, válogatott hülyeségeket. És ez is egy oka annak, hogy színművészetünk is elfajul és degenerálódik.

A magyar közönség sajnos csak újságokat olvas, de irodalmi műveket nem. Az író csak az újságírásból élhet meg, irodalmi műveket tehát nem alkot.

Festőink, szobrászaink a közepes színvonalon felül emelkedni nem tudnak.

Krónika.

Kritika a törvényhatóság 17-iki közgyűléséről.

Mindig azt kiabáltuk tele torokkal és emellett büszke önértéssel is, hogy mi: a vármegye, a nemzet, a törvény alapján állunk s alig lett módunkban nem csupán kiabálni a törvényről, de cselekedni is a törvény szerint, — máris egy nagy törvényteleneséget követett el a törvényhatósági bizottság. — A közgyűlés rosszalását fejezte ki az alkotmányellenes kormány idejében állásaikban megmaradt összes tisztviselővel szemben. — Ez a tény törvénytelen. Mert a rosszalás egyenlő a megdorgálással. Csak csüréssel és csavarással lehet másképp értelmezni. Már pedig fel nem tételezzük Bars megye közgyűléséről, hogy csüréssel, a törvény csavarásával foglalkozzék. Szent és bizonyos tehát, hogy a rosszalással büntetni akart a közgyűlés. Vagyis egy oly hatáskört vindikált vele magának, mely őt meg nem illette. A törvényhatósági közgyűlés hatásköre taxative van felsorolva az 1886. évi XXI. t.-cz. 47. §-ában, melyben nem foglaltatik az, hogy a törvényhatósági bizottság jogosult volna büntetni tisztviselőit. Az idézett törvényszakasz g) pontja szerint ugyan még más külön törvények, vagy törvényhatósági szabályrendeletek is utasíthatnak bizonyos ügyeket a közgyűlés hatáskörébe, — de tényleg nincs olyan külön törvény, mely a tisztviselő feletti bíráskodást a közgyűlés hatáskörébe utalná. Törvényhatósági szabályrendelet sincs. Nem is lehet, mert amiről tétele törvény intézkedik, arról szabályrendelet másképp nem rendelkezhetik. Ez nekünk törvényünk van arra, julesül az 1886: XXIII. t.-cz. hogy a megyei tisztviselő ügyeiben, amennyiben nem büntet, vagy vétség, vagy kihágás forog fenn, mely bíróság illetékes. Rézint a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya, rézint az alispán. De semmi-

Persze hiába esábitotta a szegény leányt. Iván csak lihegett a felindulástól, szemei szikráztak, teste remegett... hiába... hiába.

A harc retentő volt. Olgicza elfáradt és a tusakodásban elájult. Iván forrón ölelte és csókolta. Már-már közel voltak a folyó partjához. Iván Jaropolkot nem vette észre, de ez őket látta és nyomon követte. Iván lovai most a folyó partján ágaskodni kezdtek. Ez volt a szerencse. Jaropolk látta a retentő küzködést, az alélt leányt. Gonosz vágya támadt. A mint közelebb ért, fegyvert ragadt hitelen, hogy lelője nyomorult, lelketlen gazdáját — s övé lesz a leány... Villogott a szeme, megvillant a fegyver és a golyó talált... óh, de nem Ivánt, hanem átfurta Olgicza ártatlan, szunyadó, halált váró szívéét. Könyörület volt ez; könnyebb így a halál, mint vízbe fullni. Iván megijedt; segítségért ordit, ámde későn. A lovak megadták neki a legiszonyubb halált. Neki-rontottak a jégpánczélos víznek. Iván már fuldokolt. Majd eltűnt, majd felbukott és sokáig vergődött, iszonyuan kinlódva, míg végre egy nagy jéglap nekiment s lenyomta végképpen a piszkos habokba; utána a lovak is belepusztultak, a koei is alámerült.

Mikor Jaropolk odaért a vízhez, ott uszott Olgicza megtépett szép nászkoszorúja...

Jaropolk letérdelt és csöndesen imádkozott...

kép sem a közgyűlés. De tegyük fel, hogy csürés-csavarás nélkül is különbségét szabad és lehet tenni a fegyelmi választmány bíráskodása és a közgyűlésnek u. n. rosszalása között, a mely tehát nem ugyanaz a büntetés, melyről az 1886. évi XXIII. t.-cz. 9. §-ának a) pontja szól. Még ebben az esetben is törvénytelen a rosszalási határozat. Mert nem lehet egyszerű tagadással bizonyítani azt, hogy a rosszalás nem büntetés. Annál kevésbé, mivel hiszen kifejezetten büntetési célzattal történt a határozat hozatala 33 szavazattal 31 szavazat ellenében. Hát mi jögon, mi alapon mer büntetni a közgyűlés? Hiszen tudnia kellett volna a 33 szavazónak, hogy Magyarországon csak akkor és azzal szabad büntetni, amidőn és amivel a törvény, vagy valamely rendelet (ministeri, törvényhatósági stb.) megengedi. Ha nem az idézett 9. §-ban jelzett dorgálással egyenlő büntetés a rosszalás, akkor bizonyval másnemű büntetés. Nos ha más büntetés, akkor még inkább törvénytelen. Még inkább sérelmes, tarthatatlan és határozottan kifogásolandó. — Azonban van ennek a rosszalási határozatnak még több alaki hibája is. — Ugy szólván a vadembereknél is már meg van honosítva az a büntető perjogi szabály, hogy senkit meghallgatása, azaz védekezésének előterjesztése, vagy legalább is előterjesztése előtt elítélni és büntetni nem szabad. S tovább megyek, — milyen borzasztóan kifogásolják a katonai bíráskodást a miatt, mert a vádló egyuttal bírő is. — Lám Barsvármegyében mindezekkel nem törődnek. Büntetnek nyilvánosan, 33 szavazattal 31 ellenében, anélkül, hogy a vádlottat előbb kikérdeznék, meghallgatnák; — anélkül, hogy alkalmat nyújtanának az elítélendőnek arra, hogy esetleges védelmét előterjeszthesse. S büntetnek azokat, a kik vádolnak. Ich dank' schön. Ebből a törvényességéből nem kérek. Így csak azok szavazhatnak, akiknek az abszolút igazság iránt vagy semmi érzékük, vagy tökéletesen el voltak fogulva, akár azért, mert segíteni akartak a büntetéssel, azt remélve, hogy ezáltal elejét veszik egy esetleges nagyobb büntetésnek, — akár azért, mert valósággal érdem szerint kívántak büntetni minden áron, tekintet nélkül arra, van-e joguk hozzá, vagy sem. En a cs. és kir. 33-ik gyalogezredben szolgáltam mint önkéntes. Kaptam is egyszer 6 napi szabafogságot, mert mint őrmester elpáholtam egy ezilvbagázt, persze nem voltam józan. Am ha engem ennél a 33-as ezrednél a nélkül itéltek volna el, hogy előbb meghallgassanak, amikor is bizonyára 6 hónapi garnizonot kaptam volna, — istök ucsese olyan országos botrányt csinállok belőle, hogy még Bulgáriában, akarom mondani Szerbiában is úgy beszélnek róla, mint az igazságszolgáltatás botrányáról, — pedig Szerbiában még a királynak sem kegyelmez az osztó igazság. — S lám-lám, — Barsvármegyében a 33-as numerus merészkedik ilyesmit tenni. — Nincs titkolni valónk, majd visszatérünk még a 33-asok e dolgára, midőn más szempontból foglalkozunk velük. Előbb csak a törvényességéről beszéljünk. — Még pedig most már az érdemi részét illetőleg. Az anyagi igazság szempontjából. Kimondatott az általános bűnösség. Nem tudom, bűnösök-e ők mindnyájan, — s azokról, kik ellen a százsbizottság indítványához képest a főispán ur a fegyelmi vizsgálatot elrendelte s így illetékes bíráik elé állítottak, — nem is beszélek, — mégis úgy találok, hogy az általánosítás az anyagi igazság szempontjából kifogás alá esik. Erkölcsi érzékem és igazságszeretetem azt teszi kötelességemmé, hogy az elítélteket általánosságban védelmezzem, — vagy helyesebben, hogy ne itéljem el. Hiszen általánosságban nem tettek ők egyebet, mint amit az ország majdnem minden, — 98% — vármegyének tisztviselői tettek meg, — megmaradtak hivatalaikban. Hát ez még nem lehet magában véve elítélni való. Legfeljebb csak szépséghiba. Az állami tisztviselőknél még annak sem tekintjük. Holott a közigazgatási funkciókat végző állami tisztviselők sokkal inkább megérdemelnék. Mert

róluk általánosságban is el lehet mondani azt, hogy törvénytelen rendeleteket hajtottak végre. Míg a megyeiek ezt általánosságban nem cselekedték meg. Ok nem tettek egyebet, mint a hivatalos ágendáikat folytatták. De anélkül, hogy törvényteleneséget követtek volna el. Amit talán meg sem tettek volna. Ismétlem, lehet, hogy nincs igazam. Azonban nem tudok, nem hallottam róla, hogy tényleg elkövettek volna törvényteleneséget. Általánosságban semmi esetre. Az egyesek dolga nem ide tartozik. Sem az adót nem szedték be törvénytelenül, sem az ujjoncok kiállításánál tényleg nem segédkeztek. S ha némelyik talán tett is lépéseket, avagy kifejezést adott is ebbeli hajlandóságának, — ez még az általánosításra nem jogosít fel. Mert hiszen nem is tartozik legtöbbjüknek a hatásköréhez. Így például az árvaszéknek már csak igazán semmi köze a dologhoz. És ezekre még csak azt sem lehet ráfogni, hogy netán felhívás folytán maradtak meg, őket meg sem kérdezték, — ok maradtak, mert nem törődött velük senki, ok sem törődtek hát senkivel. — Azért egyesek viselkedése, esetleg szigorú büntetést is érdemelhet, — ha például az önkényhatalomhoz való dörgölődésben nyilvánult. Mégis csak amellett maradok, hogy azért általánosan nem szabad a megyei tisztviselői kart elítélni. — Hiszen sok jó oldala volt a megmaradásnak. Így elég csak arra is utalnom, hogy nem foglalták el helyeiket holmi szélhámos gazemberek. Aminek a kellemetlenségeit akkor éreztük volna még csak, ha hosszabb ideig tartott volna az erőszakoskodás. Az is indok lehet, — bár nem fogadom el, — hogy a tisztviselők existenciája nem volt eléggé biztosítva. De azt már igenis hangsúlyozom, hogy a vármegye őket csak attól tiltotta el, hogy törvénytelen rendeleteket ne hajtsanak végre, olyan rendeleteknek ne engedelmesséjenek. És ennek általánosságban megfelelték. Hanem most már vissza kell térnem megint a 33-asokhoz. Konstatálom, hogy a 33-asok, — talán 2—3 kivételével, — a régi szabadelvű párthoz tartoztak. Konstatálom, hogy a legtöbb vagy sógora, vagy más rokona egyes tisztviselőknél. Azaz beszéljünk értelmesebben. Arról volt szó, hogy egyes bűnösöknek látszó tisztviselő ellen a szabályszerű fegyelmi vizsgálat ejtessék meg és aztán ahhoz képest, hogy ki mit vétett, — legyenek a törvény teljes szigorával büntetve. Hm! Kilátszik a lóláb. Attól tartottak s ezt a 33-as szónokok védőbeszédei bizonyítják első sorban, hogy esetleg még csufabb dolgok kerülnek napfényre és ekkor keserves lehet a büntetés. Elég büntetés szegényekre a rosszalás is, — minek őket esetleg szigorubban is büntetni, — mondták vala a védő szónokok. Inkább ártatlanok is kapjanak valami csekélyebb jellegű büntetést, semhogy az igazi bűnösök igazi bűnei kiderüljenek és méltó büntetésben részesüljenek. — Ez is anyagi igazság? — Ebben nagy a csunyaság. De nem csodálom, hogy megtörtént az atyafiság és egyéb összeköttetések révén A régi rendszer következménye illetve maradéka ez. Egyébként elősegítette az is, hogy ép a bűnösöknek látszó előlépett tisztviselő nem restelkedtek a provokált határozat érdekében, kunyerálni járnak. Házaltak, ajtóztak. Megkönyékezték a törvényhatósági bizottság tagjait. Leveleket firkáltak. Vagy maguk személyesen jártak, vagy protekciót véve igénybe a befolyásosabbakat küldték és összeállították csakugyan a 33-as numerust. Ez a ténykedés — sajnos, nem alkalmas ártatlanságukat bizonyítani, sőt ép az ellenkezőre enged észszerű következtetést vonni. Uraim, ha én sikkasztok és a törvénytörési referenst meg a szavazó bírót megkönyékezem, akkor én bizonyára vagy nem bízom bíráim igazságosságában, vagy bűnösnek érzem magam és kegyelmet akarok. Mindkét esetben nem viselkedem férfiasan. Bátor semmi esetre sem vagyok. S ha ezt az én becsületes barátom megtudja, no nem hiszem, hogy egy könnyen szóba áll még velem. Az orrát finctoritani fogja rám és én bizonyára észre fogom venni, hogy nem szívesen találko-

zik velem. És ha aztán a bíróról kiderül, hogy érdemtelten pazarolta kegyelmét, — pláne még az is, hogy bizonyos fokú érdekelttség is vezette, — no akkor meg épen nem lehet engem rehabilitálni. Félek, hogy a 33-asokról valami ilyenféle derülhet ki. Én nem fogom firtatni, bár tudnék konkrét esetekre hivatkozni. Nem akarom vele Barsvármegye jó renoméját rontani. Mert inkább azt mondom: A 33-asok tévedtek. Igaz, hogy szörnyen, de az elrendelt fegyelmi vizsgálat segíthet még rajta, mert ha nem egyenlő büntetés éri az egész tisztviselői kart, akkor már sokat javítottunk az elrontott dolgon. — Am azért nem akarunk elébe vágni az igazságszolgáltatásnak. Mi csak kritizálunk. És mert már is többet kritizáltunk, mint tán kellett volna, — olvasóink kegyes engedelmével azt mondjuk: hogy most sluss. Folytatása máskor.

H i r e k.

Wekerle üdvözlése. Azon alkalomból kifolyólag, hogy a vármegye a kormány tagjait táviratilag üdvözölte, értesülésünk szerint Wekerle miniszterelnök azonnal táviratilag válaszolt, melyben köszönetét fejezi ki a vármegye közönségének és továbbá hazafias magatartásra buzdítja a vármegye közönségét.

Dr. Wildfeuer Károly, az újbányai kerületben egyhangulag választott meg országgyűlési képviselőnek. Felette örvendünk azon, hogy az újbányai kerület újlag Wildfeuert tisztelte meg bizalmával és az egyhangú választást méltó elégtételnek tekintjük a kiállott előző izgalmakért.

Kinevezés. Dr. Vincze Jenő helybeli fiatal tehetséges orvost az igazságügy-minister állandó törvényszéki orvosnak nevezte ki.

Visszavont nyugdíjkérelmek. Az alkotmányellenes korszak idejében tudvalevőleg nyugdíjaztatásukat kérték Benkő Lajos dr. vármegyei főorvos és Ordódy Endre lévai főszolgabíró. Mindketten visszavonták nyugdíjaztatás iránti kérvényüket.

Merénylet Borbás László lédeczi plebános ellen. Általános megdöbbenést keltett e hó 19-én elterjedt hír, hogy Borbás László lédeczi plebános ellen egy lédeczi molnármester, névszerint Barta Ferencz merényletet kísérelt meg. Csekélyesség miatt történt szökváltás következtében történt meg az eset. A merénylet 4 golyót röpített a plebános felé, melyek közül csupán egy okozott súlyosabb természetű sérülést. Borbás László hála Istennek nem sérült meg életveszélyesen és így a köztisztletnek és közszereplésnek örvendő plebános mielőbb visszanyeri teljes egészségét. A merénylet molnár ellen megindult a büntügyi nyomozat.

Közigazgatási bizottság. A vármegye közigazgatási bizottsága folyó hó 16-án tartotta rendes havi ülését. A pénzügyigazgatóság jelentése arról tett tanúságot, hogy a nemzeti kormány uralomra jutása óta az adók és illetékek nagyobb összegben folynak be.

Esküdtársi ügyek. Még két ügy került az idei esküdtársak elé. Az egyik Szleha Mária cselédleány gyújtogatási ügye, a másik szándékos emberölés büntetével vádolt Cseszár Józsefné és társai elleni bűnügy. Szleha Mária az esküdtársak csupán a gondatlanság által okozott tüzvész okozásban találták bűnösnek és ezért a bíróság 3 havi fogházbüntetésre és 10 korona pénzbüntetésre ítélte. Cseszár Józsefné vádlottat az esküdtársak Dr. Weisz Zsigmond védő tüzes védőbeszédének hatása alatt a vádbeli esemény alól felmentették, kimondván, hogy a revolvért férjével szemben a jogos védelem határain belül jogosan használta. — Ellenben férjét Cseszár Józsefné az esküdtársak bűnösnek találták a súlyos testi sértés vétségben, a melyet feleségén a vádbeli esetet megelőzőleg követett el, s emiatt

a bíróság ezt a vádlottat 30 kor. f6- és 20 kor. mellékbüntetésre ítélte.

A százasközlés jegyzőkönyvéből. „Belcsák László ügyvezető elnök előterjesztette az előkészítő albizottságnak a vármegye tisztviselőinek a nemzeti ellenállás idején tanúsított magaviseletére vonatkozó észleleteit és javaslatait. A vármegye magatartása az alkotmányválság egész küzdelme alatt méltó volt a vármegye multjához, a 19. század első felében kivívott dicsőségnek történelmi emlékeihez; mint ilyen első sorban állt a törvénytelen kormány szeméi előtt a megbélyegzett törvényhatóságok között és ehhez képest a legnagyobb elismerésben és méltatásban részesült az egyesült ellenzék vezérő bizottsága-, a hazafias sajtó- és az ország magyarul érző közönsége előtt. És a vármegye ezen visszaküzdött régi dicsőségét első tisztviselőinek: Simonyi Béla alispánnak, Mailáth István főjegyzőnek és Bodó János első aljegyzőnek köszönheti, a kik nemcsak a törvényekhez való szigorú ragaszkodásukkal, a veszélyekkel nyílt homlokkal, rendíthetetlen bátorsággal és törhetetlen kitartással való hősiesség szembeszállással adtak dicső példát a vármegye közönségének, megingatlan következetességgel ők irányították, hanem böles mérséklettel, tapintattal s e mellett ők maguk vezették az egész vármegye dicsőséges küzdelmét az alkotmányválság egész lefolyása alatt s végül a midőn az erőszak már kiesavarta a törvényesség fegyvereit a vármegye kezeiből, feláldozták hivatalos állásukat, semhogy közreműködjenek a törvénytelen kormány romboló munkáiban. A vármegye ezen örök dicsőségű vezérő fiait ugyanazon hűséggel és ugyanolyan férfias önfeláldozással nyomon követték: Dr. Benkő Lajos a vármegye főorvosa, Benkovich Guidó t. b. szolgabíró és Rajczy Géza közigazgatási joggyakornok, valamint Minárovcis István megyei irnok és Karaffa János megyei hajdu. Ellenben Szabó Lajos a vármegye második aljegyzője, dr. Lüle György a vármegye harmadik aljegyzője, Lates Sándor az aranyosmaróthi járás szolgabírája, Rakovszky Kálmán közigazgatási joggyakornok — a mennyiben hivatalbeli előléptetést fogadtak el; Dr. Persay Ferencz tisztí főügyész — a mennyiben a törvényhatóságok a megyefőnök kiliktalanítása iránt hozott határozatát nem fogantatosította, — sőt fogantatosítását egyenesen megtagadta, homlokegyenest ellenkezőleg a kötelességtudás, a megye iránt tartozó engedelmség és az eskühöz való hűség fentebb méltatott ragyogó példával nem átalítottak az önkényuralomnak eszközeivé szegődni. Ugyazint kitént a megyefőnök hátrahagyott hivatalos irataiból, hogy dr. Rudnyánszky Titusz és Gáldy Kálmán megyei tisztviselők magasabb hivatali állás elnyerhetése érdekében tárgyalást folytattak a megyefőnökkel. Az előkészítő albizottság ezek alapján azon javaslatot terjeszti a százasközlés bizottság elé, hogy az nyujtson be indítványt a törvényhatóságokhoz oly értelemben, hogy a fentebb elsorolt nyolcz hű tisztviselőnek érdemét méltó módon örökítse meg; az utóbbiak ellen pedig rendelje el a fegyelmi eljárást Szabó Lajost, Lüle Györgyöt, Lates Sándort, Rakovszky Kálmánt és Dr. Persay Ferenczet egyszersmind hivataluktól is fel-függesztvén. Az ügyészi teendők elvégzésére Dr. Kmoskó Béla lévai ügyvédet hozza javaslatba a bizottság. Az előkészítő albizottság javaslatait a százasközlés bizottság magáévá teszi és elhatározza, hogy azokat mint indítványokat a vármegyei törvényhatósági bizottság elé terjeszti azon hozzáadással, hogy a fegyelmi alá vonandó tisztviselők nevei közé Berczelly Miklós verebelyi szolgabíró neve is felvételék, aki azon nyilatkozatot tette, hogy alig várja, hogy Rudnyánszky Titusz alispán legyen s helyét ő nyerhesse el.” A százasközlés bizottság ezen indítványa a vármegye közgyűlésének folyó hó 17-iki gyűlésén leszavaztatott, — miért is a főispán saját hatáskörében rendelte el a fegyelmi vizsgálatot.

Panasz egy bíró ellen. A vármegye Dóczy könyvnyomda, Aranyosmarót.

törvényhatósági bizottsága panaszt emelt Króner Géza aranyosmaróti törvényszéki bíró ellen, aki az alkotmányvédő százasközlés bizottság jelentése szerint maga kinalkozott helyettesítésre az esetleg felfüggesztett, vagy felfüggesztendő valamely magasabb állású közigazgatási tisztviselő helyére. A százasközlés bizottság ezen jelentése élénk feltűnést keltett a hallgatóság körében és a bíró esetét az egész vármegyében mély sajnálkozással tárgyalják. Kissé feszélyeztetve érezzük magunkat a tekintetben, hogy szigorubb bírálatot gyakoroljunk, mert alkalmas volna arra, hogy a nevezett bíró felelős szerkesztőnk ellen, aki helybeli gyakorló ügyvéd, ellenséges indulatot tápláljon, ánde még sem zárkozhattunk el annak határozott kijelentése elől, hogy Króner Géza a törvényszéki bíró legkörekktebbül akkor viselkednék a megtörténtek után, ha mielőbb áthelyeztetését szorgalmazná. Mert elvégre a bírói kar tekintélyének és a bíróság iránti tiszteletnek minden bíró tartozik annyival, hogy azt csorbittatni ne hagyja. Már pedig itteni tartózkodása kétségtelenül ide vezetne.

1087 Arverési hirdetm. kivonat.

1906

Az újbányai kir. jbiróság mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy Müller István végrehajtatónak Szuchi József és neje szül. Boros Mária végrehajtatást szenvedők elleni 12 korona 50 fl. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtatási ügyében az aranyosmaróti kir. törvényszék, az újbányai kir. jbiróság területén levő Újbánya városban fekvő, az újbányai 743 sz. tkvben A + 1 sor. 97/a házsz., az u. o. 751 sz. tkvben A + 1 sor. 97/b házsz. alatt foglalt birtoktestekből Szuchi József és neje szül. Boros Mária nevére irt $\frac{1}{2}$ részre az árverést 861 és 1200 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1906. évi július hó 21-ik napjának d. e. 10 órakor a tkvi hatóság helyiségében megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 86 korona 10 fillér és 120 koronát készpénzben vagy az 1881. LX. t. cz. 42 §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881 évi november hó 1-én 3333. szám alatt kelt igazságügyministeri rendelet 8 §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni avagy az 1881. LX. t. cz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Újbányán, a kir. jbiróság mint tkvi hatóság, 1906 évi április hó 22-én.

Páthay, kir. aljbíró

1086 Árverési hirdetm. kivonat.

1906

Az újbányai kir. jbiróság, mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy Schvartz szül. Czibulka Amália végrehajtatónak Holeczka János György és neje szül. Szvojsza Anna végrehajtatást szenvedők elleni 800 kor. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtatási ügyében az aranyosmaróti kir. törvényszék, az újbányai kir. jbiróság területén levő Újbánya városban fekvő, az újbányai 1349 sz. tkvben A + 1-3 sz. alatt Holeczka János György és neje szül. Szvojsza Anna nevére irt egész ingatlanokra 1652 kor., az u. o. 1525 sz. tkvben A + 1 sorsz. alatt foglalt ingatlanból Holeczka szül. Szvojsza Anna nevére irt $\frac{1}{2}$ részre 134 k., az u. o. 2177 sz. tkvben A + 1 sz. a. foglalt ingatlanból u. a. nevére irt $\frac{1}{2}$ részre 91 kor., az u. o. 1359 sz. tkvben A + 1 sz. alatt foglalt ingatlanból u. a. nevére irt $\frac{1}{2}$ részre 82 kor., az u. o. 1435 sz. tkvben A + 1-4 sz. a. foglalt ingatlanból Holeczka János György és neje szül. Szvojsza Anna nevére irt $\frac{1}{2}$ részre 303 kor., az u. o. 1640 sz. tkvben A + 1 sz. alatt ugyanazok nevére irt egész ingatlanra 245 k., az u. o. 1695 sz. tkvben A + 1 sz. a. ugyanazok nevére irt egész ingatlanra 78 k. ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte; ezen árverés az 1435 sz. tkvben C 2 tétel a. Bakos Mihály javára bekebelezett szorgalmi jogot nem érinti; ha azonban ezen tkvben foglalt ingatlanok oly árban adatnának el, amely a C 1 tétel alatt bekebelezett 432 korona összeget nem fedezi, ezen tkvi ingatlanok szorgalommentesen ismét árverés alá bocsátatnak.

A fennebb megjelölt ingatlanok az 1906. évi július hó 20-ik napjának délelőtti 10 órakor a telekkönyvi hatóság helyiségében megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben v. az 1881. évi LX. törvényezikk 42 §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881 évi 3333 I M rendelet 8 §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, a vagy az 1881. évi LX. t. cz. 170 §. értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Újbányán, a kir. jbiróság mint tkvi hatóságnál 1906. évi április hó 22-én.

Páthay, kir. aljbíró